

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v103.2024.8>*О. М. Дубіна, М. В. Співак*

ПРАВА НЕПОВНОЛІТНІХ ТА РЕФОРМА СИСТЕМИ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ: ДОСВІД США ТА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

Постановка проблеми. Сучасна ювенальна юстиція – це система державних, муніципальних та громадських судових, правоохоронних та правозахисних органів, установ та організацій, що на основі права та за допомогою медико-соціальних і психолого-педагогічних методик здійснюють правосуддя щодо дітей, профілактику та попередження правопорушень дітей та проти дітей, захист прав, свобод та інтересів, а також ресоціалізацію дітей, які перебувають у складній життєвій ситуації [1]. У суспільстві вже довгий час точаться дискусії з приводу того – кримінальна чи ювенальна юстиція? **Актуальність проблеми** і її нестабільність посилюють статистичні дані відповідно до яких вчинення кримінальних правопорушень неповнолітніми або за їх участю, провадження за якими закінчені станом на 2019 рік по Україні становили – 4088, 2020 рік – 3708, 2021 рік – 3247, 2022 рік – 1824 [2]. Загальну тенденцію щодо помітного зменшення злочинності та правопорушень (за час війни знизився до 15%) у 2023 році в Україні було анонсовано МВС України [3]. Не дивлячись на те, що Велика Британія поруч зі США є «найбільшим партнером» України у сфері гарантій безпеки [4] воєнний стан спровокував зростання міграційних процесів до цих країн. Значна кількість громадян України мігрували до США (894 665), Великої Британії (140 300) [5] та країн ЄС, і там, кількість неповнолітніх іноземців, які вчиняють порушення невинно зростає [6]. За словами експертів після війни очікується зростання рівня злочинності в Україні [3]. За таких підстав досвід згаданих країн у питанні реформування ювенальної юстиції є актуальним і своєчасним.

Вихідним методом дослідження є діалектичний метод наукового пізнання. Широко використовувалися аналіз, статистичний, порівняльно-історичний та інші методи наукового пізнання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зарубіжний досвід впровадження ювенальної юстиції і права неповнолітніх досліджували: А. Гусак, Є. Демчіхіна, К. Левченко, О. Нелін, Р. Опацький, С. Оверчук, І. Русанова, В. Тернавська та ін. Разом з тим слід зазначити, що у науковій літературі відсутній єдиний підхід до визначення поняття «ювенальна юстиція», принципів і функцій ювенальної юстиції. А після втрати чинності Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року, законодавцем не була запропонована нова концепція імплементації міжнародних стандартів у сфері правосуддя у справах неповнолітніх в українське законодавство.

Метою статті є комплексне, системне дослідження особливостей захисту прав неповнолітніх та впровадження ювенальної юстиції у США та Великій Британії з можливими перспективами їх впровадження в Україні.

Виклад основного матеріалу. У науковому і законодавчому диспуті ювенальну юстицію розглядають з різних позицій. Наприклад, на думку В. Тернавської, ювенальну юстицію слід розуміти як спеціалізоване кримінальне правосуддя у справах неповнолітніх, де неповнолітні виступають як правопорушниками, так і жертвами злочинів [7, с. 61]. Прихильниками такого підходу є і К. Левченко, О. Дюдя, Р. Опацький та ін. А. Гусак ювенальну юстицію розглядає як «...молоде, але досить необхідне відгалуження судової системи. Його утворення обумовлене розподілом правосуддя на «доросле» та «дитяче», де суб'єкти останнього суттєво відрізняються від суб'єктів першого і фізіологічно, і психологічно, і соціально» [8, с. 194].

У Національній стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року законодавець пішов шляхом виконання програм профілактики правопорушень серед дітей, здійснення ефективних заходів соціальної адаптації та реабілітації неповнолітніх, які перебувають у конфлікті із законом. Зокрема у тексті Стратегії серед основних завдань передбачався захист прав неповнолітніх, що притягаються до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень [9]. Формуючи науковий погляд та розробки майбутнього алгоритму запровадження ювенальної юстиції в Україні, для прикладу, розглянемо систему ювенальної юстиції США і Великої Британії.

У США систему ювенальної юстиції було створено близько століття тому з метою відвернення неповнолітніх правопорушників від деструктивних покарань кримінальних судів і заохочення їх до реабілітації на основі індивідуальних потреб. Ця система мала бути зосереджена на дитині, яка потребує допомоги, а не на її вчинку. Однак зі стрімким поширенням дитячої злочинності 17 штатів перевизначили мету й акцентували на неналежному стані громадського порядку, його захищеності та невідворотності покарання неповнолітніх. Невід'ємною частиною цієї зміни фокусу стало переконання, що система ювенальної юстиції надто м'яко ставиться до неповнолітніх правопорушників. У США нині діє 51 система ювенальної юстиції. Кожен штат і округ Колумбія мають власні закони, які регулюють систему ювенальної юстиції. Федеральний уряд поширює юрисдикцію щодо незначної кількості неповнолітніх, наприклад, тих, хто вчиняє злочини в індіанських резерваціях або національних парках, і має власні закони щодо неповнолітніх у своїй системі [10, с. 154–158].

Центром системи ювенальної юстиції є суд у справах неповнолітніх або сімейний суд. Свого часу важливу роль у становленні прав неповнолітнього в США відіграли судові процеси, зокрема: 1) Кент проти США (1966) – порушено право неповнолітнього (16 років, крадіжка) на слухання, яке не забезпечило принцип «основи належного процесу та справедливого поводження», право на адвоката, доступ для ознайомлення з процесуальними записами до справи; 2) Уре Голт (1967) – порушено право неповнолітнього (15 років, лихослів'я по телефону) на справедливе повідомлення про звинувачення; право на адвоката; право на протистояння та перехресний допит свідків; бути захищеним від самообмови, отримувати стенограму судового засідання та оскаржувати рішення судді. Під час затримання неповнолітнього не було повідомлено батьків, а також розгляд справи в суді відбувався без батьків; 3) Ін-ре Віншіп (1970) – порушено право неповнолітнього

(12 років, крадіжка) – суд, використовуючи цивільно-правовий стандарт доказування під час винесення рішення, не врахував «перевагу доказів»; 4) Брид проти Джонса (1975) – порушено право неповнолітнього (17 років) на подвійний захист, право конституційного захисту від численних судових процесів (положення п'ятої поправки про подвійну небезпеку забороняє державам притягати до відповідальності особу як неповнолітнього, а потім – як дорослого за той самий злочин) [11].

Після прийняття Закону про ювенальну юстицію та запобігання правопорушенням (1980) було створено Федеральне управління ювенальної юстиції та Департаменту юстиції [10, с. 161]. Закон зобов'язував проводити розмежування між неповнолітніми правопорушниками з кримінальним статусом і без. Положення щодо деінституціоналізацію правопорушників призвели до зменшення кількості правопорушників з кримінальним статусом. Згодом до Закону про правосуддя щодо неповнолітніх і запобігання правопорушенням (1988) внесено зміни щодо обов'язкового розмежування неповнолітніх і дорослих у місцях утримання під вартою та виправних колоніях, а також видалення неповнолітніх із в'язниць для дорослих та ізоляторів, також було внесено поправки, які вимагали від штатів полодання проблеми непропорційного ув'язнення неповнолітніх з числа меншин [10, с. 161]. Попри загальну зміну парадигми відповідальності неповнолітніх і нормативне закріплення їх прав, деякі штати на початку 1990-х років відмовилися від загальних тенденцій та посилювали відповідальність неповнолітніх, які відмовлялися ставати на шлях виправлення. Упродовж цих років набула чіткого механізму спрощена процедура притягнення неповнолітнього до відповідальності через систему ювенальної юстиції, що проходить поза судовою системою [10, с. 165–166]. 1996 року суди у справах неповнолітніх розглянули майже 1,8 млн справ про кримінальні правопорушення і 162 000 справ про правопорушення [10, с. 167]. Серед заходів різного спрямування суди уповноважені застосовувати: примусове лікування; індивідуальне консультування з фахівцями чи направлення, за потреби, до інших служб; направлення до громадських організацій; консультування в кризових ситуаціях; направлення на різні види терапії (сімейні, когнітивно-поведінкові тощо); штраф; громадські роботи тощо [10, с. 207]. 2019 року суди у справах неповнолітніх щодо 265 000 неповнолітніх встановили випробувальний термін. Це найпоширеніше рішення в правосудді щодо неповнолітніх. Більшість молодих людей (80 %) були віком 14–16 або 17 років. Деякі штати практикують встановлення такого терміну для дітей віком від 10 років. У більшості штатів після проходження випробувального терміну молодь може залишатися на випробувальному терміні до 21 року. Афроамериканська й індіанська молодь є надмірно представленою у справах про пробацію. Згідно з федеральними даними, 2019 року афроамериканських підлітків було втричі більше, ніж решти категорій. Показник молоді американських індіанців перевищував показник у два з половиною рази. У більшості випробувальний термін містить перелік з 30 умов, наприклад, вони можуть передбачати комендантську годину; реституцію та/або громадські роботи; обов'язкову участь у зборах і лікувальних заходах; вимоги відвідувати школу й виконувати шкільні завдання, слухати батьків, носити електронний пристрій контролю; а також заборону спілкуватися з іншими особами, які перебувають на випробу-

вальному терміні чи мають судимість тощо [12]. Відстежувати зміни на практиці складно не лише через відмінності в структурі системи ювенальної юстиції між штатами, а й тому, що зібрана інформація про розгляд справ і неповнолітніх відрізняється в кожному штаті [13]. 2021 року з 265 600 дітей, заарештованих у США, кожен третій був афроамериканцем, хоча такі діти становлять лише 15% молоді в країні. Дві третини (67%) дітей у системі ювенальної юстиції є афроамериканцями або індіанцями. Лише 7% арештів щодо дітей були за насильницькі злочини [14].

Слід зауважити, що близько 85% дітей утримують разом з дорослими правопорушниками. Попри те, що деякі штати відмовляються прийняти політику розміщення неповнолітніх окремо від дорослих, більшість визнає негативний вплив їх на дитину [15]. Більше половини дітей у в'язницях для дорослих утримували лише в п'яти штатах: Флориді, Коннектикуті, Огайо, Міссісіпі та Арізоні. Діти, які перебувають у в'язницях для дорослих, у 36 разів частіше вчиняють самогубство, ніж ті, яких поміщено в колонії для неповнолітніх [16], високим є рівень психологічних порушень, що безпосередньо впливають на вчинення повторних правопорушень [17].

Саме тому спеціалізовані суди й установи для неповнолітніх є найефективнішими для дітей та молоді [18], передусім з огляду на те, що більшість дітей, які перебувають у виправних закладах для дорослих, знаходяться там за ненасильницькі злочини [19]. Також зауважимо, що політики, які закріплюють наратив «жорсткої боротьби зі злочинністю», призвели до того, що для дітей не вдалося створити безпечні умови [14]. Станом на 2022 рік у 24 штатах США не встановлено мінімального віку для переслідування дітей. У цьому контексті США вважають країною з жорсткою практикою щодо дітей [20].

Проблема захисту прав дітей, на нашу думку, не має однозначного підходу до розв'язання у зв'язку з тим, що США не ратифікували Конвенцію ООН про права дитини (1989). Тому за загальним правилом незалежно від віку всі діти мають права, як і дорослі, що визначено Конституцією США, з певними особливостями законодавства штатів [21]. До штатів з найгіршими оцінками належать Міссісіпі, Вайомінг, Оклахома, Джорджія та Вашингтон. У США близько 53 000 дітей щороку судять у судах для дорослих. Жоден штат США не забороняє переслідування дітей у судах, і лише п'ять штатів (Каліфорнія, Колорадо, Массачусетс, Меріленд і Небраска) встановили мінімальний вік – понад 10 років [22]. Серед іншого права неповнолітнього в США класифікують за: статтю (чоловік, жінка); віком (від 1-го до 17-ти, від 18-ти до 20-ти, 21–24 роки, від 25 років); расою: білий, афроамериканець, індіанець, азіат [23].

Аналізуючи досвід Великої Британії, дослідники П. Дж. Лукас і Дж. Стейнс акцентують на певній специфіці, що полягає у впливі національно-культурних факторів. Наприклад, в англійській системі освіти негативні поведінкові вияви неповнолітніх позначені як емоційні та поведінкові складнощі. Те, що в північноамериканській літературі може бути описано як правопорушення, у Великій Британії може бути описано як образлива поведінка. Мінімальний вік кримінальної відповідальності в Англії, Уельсі та Північній Ірландії є одним із наймолодших у світі – 10 років. Загалом у встановленні відповідальності є градація для дітей до 8 років,

від 8-ми до 13-ти, тих, кому виповнилося 14, і старші. Останніми роками порушують питання підвищення віку кримінальної відповідальності до 14 років і передання відповідальності за дітей віком 10–13 років, які заподіяли шкоду, до сфери соціального захисту дітей та розширення доступу до системної терапії, когнітивної чи поведінкової терапії для дітей молодшого віку, поведінка яких завдає шкоди [24].

2022 року Міністерство юстиції Великої Британії опублікувало Стратегічну основу для молодіжної юстиції, яка встановлює основні напрями для системи, зокрема, визначає такі права дітей: 1) у всіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюють їх державні чи приватні установи соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, найкращі інтереси дитини мають бути на першому місці; 2) держава зобов'язується забезпечити дитині такі захист і піклування, які необхідні для її добробуту, урахувуючи права й обов'язки її батьків, законних опікунів або інших осіб, які несуть за неї юридичну відповідальність, і з цією метою вживає всіх відповідних законодавчих та адміністративних заходів; 3) держава забезпечує відповідність установ, служб і закладів, відповідальних за піклування про дітей або їх захист, стандартам, встановленим компетентними органами, зокрема щодо безпеки, охорони здоров'я, кількості та придатності їх персоналу, а також компетентний нагляд; 4) жодна дитина не може бути піддана свавільному чи незаконному втручанням в її особисте життя, сім'ю, недоторканність житла чи кореспонденції, а також незаконним посяганням на її честь і репутацію; 5) дитина має право на захист закону від такого втручання чи нападів; 6) жодна дитина не повинна піддаватися тортурам або іншому жорсткому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню. Ні смертна кара, ні довічне ув'язнення без можливості звільнення не можуть застосовувати за злочини, вчинені особами, молодшими за 18 років; 7) жодна дитина не може бути позбавлена волі незаконно чи свавільно. Арешт, затримання або тюремне ув'язнення дитини повинні здійснюватися згідно із законом і використовуватися лише як крайній захід та протягом найстислішого періоду; 8) з кожною позбавленою волі дитиною слід поводитися гуманно та з повагою до гідності, притаманної людській особистості, і так, щоб ураховувати потреби осіб цього віку. Зокрема, жодна дитина, позбавлена волі, повинна бути відокремлена від дорослих, якщо тільки не вважають в інтересах дитини не робити цього, і вона має право підтримувати зв'язок зі своєю родиною шляхом листування та побачень, якщо не передбачено виняткових обставин; 9) жодна дитина, позбавлена волі, має право на швидкий доступ до правової та іншої відповідної допомоги, а також право оскаржити законність позбавлення її волі в суді чи іншому компетентному, незалежному й неупередженому органу, а також до швидкого прийняття рішення щодо будь-якої такої дії; 10) забезпечити, щоб законодавче використання перевірок із затриманням та обшуком було пропорційним, з огляду на вік та зрілість дитини, і не дискримінаційним; 11) регулярно збирати, аналізувати та публікувати дані, пов'язані з використанням перевірки дітей з метою затримання та обшуку, з розбивкою за віком, статтю, інвалідністю, географічним розташуванням, етнічним походженням і соціально-економічним статусом; 12) встановити законодавчий принцип, згідно з яким

затримання слід застосовувати як крайній захід і протягом якомога стислішого часу, та забезпечити, щоб затримання не використовували дискримінаційно щодо певних груп дітей [25].

Кожній дитині гарантовано право на свободу, особисту недоторканність і захист гідності, що визначено в Конвенція ООН про права дитини та Стратегії дітей та молоді на 2020–2030 року [26]. У контексті механізму захисту прав дитини дієвим є закон про співпрацю служб у справах дітей (Північна Ірландія) 2015 року [27], а також комітет з прав дитини, що контролює виконання Конвенції ООН у Північній Ірландії. Важливою є діяльність уповноваженого у справах дітей і молоді та комісара, який звітує перед Асамблеєю та Парламентом [28].

У звіті «Аналіз правосуддя щодо неповнолітніх у Великій Британії на основі прав» було зазначено, що: у березні 2019 року афроамериканські діти в Англії та Уельсі в чотири рази частіше були заарештованими; 51% – діти азіатського походження та етнічних меншин, проти яких застосували електрошокер в Англії; 2019 року частка афроамериканських дітей, які отримали попередження або вирок, була майже втричі вищою, ніж частка таких дітей у загальній популяції дітей віком 10–17 років за останні роки. Звіт містить 45 рекомендацій для урахування урядом Великої Британії, зокрема необхідно: підвищити мінімальний вік кримінальної відповідальності до 14-ти років; припинити використання негуманних практик щодо дітей, таких як одиночне ув'язнення, електрошокери та кийки; гарантування анонімності дітей, які вступають у контакт із законом і постають перед судом; проведення кількісних досліджень серед хлопців і дівчат азіатського походження та етнічних меншин щодо умов та причин злочинної та антигромадської поведінки [29].

Висновки. Отже, США мають найдавнішу розгалужену систему ювенальної юстиції. Для практики цієї країни у становленні прав неповнолітнього відіграли важливу роль окремі судові процеси. Кожен штат США має власне законодавство, що регулює систему ювенальної юстиції. У деяких випадках, у США, передбачено спрощену процедуру притягнення неповнолітнього до відповідальності через систему ювенальної юстиції, що проходить поза судовою системою. У такому випадку суд може застосовувати до неповнолітніх догани, обмеження тощо. Загалом закон передбачає статус «правопорушник з кримінальним статусом» і без такого. Система ювенальної юстиції є досить жорсткою і немає чітких вікових обмежень, приблизно вік правопорушників коливається від 10 до 21 року. Досить значний відсоток правопорушень і злочинів скоюється неповнолітніми афроамериканцями, латиноамериканцями та американськими індіанцями. Органи пробації дуже уважні до такої категорії неповнолітніх. США є тією країною, яка не ратифікувала Конвенцію про права дитини. Права неповнолітніх гарантуються частково Конституцією США, а інші – законами окремих штатів [30, с. 253–254]. Що стосується Великої Британії, то як і у США, значний відсоток неповнолітніх правопорушників складають діти афроамериканського та азіатського походження. У законодавство Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії було внесено зміни, що стосуються захисту прав неповнолітніх, принципів ювенальної юстиції, реабілітації та ресоціалізації, визначення можливих факто-

рів, які можуть впливати на девіантну поведінку меншин, дівчат-підлітків тощо. Уряд робить усе можливе задля подолання негативних явищ у системі ювенальної юстиції, зокрема це невизначеність з мінімальним віком притягнення до відповідальності, застосування сили і спеціальних засобів до неповнолітніх, утримання їх в умовах на рівні з дорослими правопорушниками тощо.

Нині в Україні триває процес адаптації елементів національного права до міжнародного та європейського права, однак з огляду на проведений аналіз, слід визнати, що досвід США та Великої Британії не зовсім відповідає узятим Україною зобов'язанням визначеним у Конвенції про права дитини (1989 року). Законодавство цих країн є більш суворим, передбачає заборони і обмеження для неповнолітніх. Ювенальну юстицію в Україні треба розглядати не тільки через призму кримінального права або системи особливого судочинства у справах про правопорушення неповнолітніх, а і через систему норм і інститутів, пов'язаних з дитиною як суб'єктом правопорушень, незалежно від віку або категорій правопорушень. Правові та соціальні засади ювенальної юстиції завжди повинні взаємодіяти і складати механізм захисту прав дитини. Цей механізм слід розуміти як систему соціальних та правових інструментів які гарантують права неповнолітньому.

Література

1. Кримінальна чи ювенальна юстиція? (з приводу кампанії проти ювенальної юстиції в Україні). Автори: Т. Бачинський, Н. Крестовська. Джерело: Юридична газета № 44, 02.11.2010. Сайт Дмитра Ягунова. 2011. URL: https://dmytro-yagunov.at.ua/news/kriminalna_chi_juvenalna/2011-02-07-149
2. Статистика злочинності неповнолітніх за регіонами України. Відповідь на запит від 30.10.2023. Сайт «Доступ до правди». URL: https://dostup.org.ua/request/statistika_zlochinnosti_nieповно
3. В Україні рівень злочинності не виріс, але з'явилися цікаві нюанси. РБК-Україна. 22.01.2024. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/ukrayini-riven-zlochinnosti-viris-ale-z-yavilisya-1705908276.html>
4. Велика Британія поруч зі США є «найбільшим партнером» України у сфері гарантій безпеки. 07.09.2022. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukrayina-brytaniya-garantii-bezpeky/32023032.html>
5. Вплив повномасштабної війни на міграцію українців: як масштаби переміщення оцінюють держава Україна та міжнародні організації. 15.02.2023. Громадянська мережа ОПОРА. URL: <https://www.opora.ua.org/viyna/vpliv-povnomashtabnoyi-viini-na-migratsiiu-ukrayintsiv-iak-mashtabi-peremishchennia-otsiniuiut-derzhava-ukrayina-ta-mizhnarodni-organizatsiyi-24523>
6. У Німеччині зросла злочинність. Винні біженці? Микита Жолквер. 09.04.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/u-nimeccini-zroslo-zlocinnist-vinni-bizenci/a-68779536>
7. Тернавська В. М. Проблеми становлення ювенальної юстиції як напрямку ювенальної політики України. *Європейські перспективи*. 2012. № 2(2). С. 60–65.
8. Гусак А. П. Основні принципи ювенальної юстиції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Сер.: Право. 2014. Вип. 25. С. 192–194.
9. Про схвалення Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року: розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1027-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1027-2018-%D1%80#Text>
10. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. *Juvenile Crime, Juvenile Justice*. Washington, DC: *The National Academies Press*, 2001. DOI: <https://doi.org/10.17226/9747>.
11. Christina Lynn, Examining the relationship between treatment variables and referral processes on probation outcomes. *Master of Arts (Criminal Justice and Criminology)*, August, 2022, Sam Houston State University, Huntsville, Texas. URL: <https://shsu-ir.tdl.org/server/api/core/bitstreams/3b39fbbb-5398-4079-bd57-02eb1a15bba8/content>
12. Frequently asked questions about juvenile probation. Posted November 2, 2021. URL: <https://www.aecf.org/blog/frequently-asked-questions-about-juvenile-probation>.

13. 2023 State of America's Children Report. Children's defense fund. URL: <https://www.childrensdefense.org/tools-and-resources/the-state-of-americas-children>.

14. Youth Justice. URL: https://www.childrensdefense.org/tools-and-resources/the-state-of-americas-children/soac-youth-justice/?gad_source=1&gclid=CjwKCAiA0bWvBhBjEiwAtEsoW7vE1qfkKRFgJwzdc2DKgCVDn0gd6fxDH9gaLp31ImFes_j-mgRlxhoCXZ4QAvD_BwE.

15. Number of youth younger than age 18 confined in local jails. URL: <https://ojjdp.ojp.gov/statistical-briefing-book/corrections/faqs/qa08700#:~:text=After%20a%20period%20of%20increase,between%2070%25%20and%2091%25>.

16. Children in Adult Prison. *Equal Justice Initiative*. URL: <https://eji.org/issues/children-in-prison>.

17. Getting to Zero A 50-State Study of Strategies to Remove Youth from Adult Jails. URL: https://drive.google.com/file/d/1LLSF8uBlrcqDaFW3ZKo_k3xpk_DTmItV/view.

18. Keep Youth Out of Adult Courts, Jails, and Prisons. URL: <https://www.njjn.org/about-us/keep-youth-out-of-adult>

19. Mendel R. Why Youth Incarceration Fails: An Updated Review of the Evidence. March 1, 2023. URL: <https://www.sentencingproject.org/reports/why-youth-incarceration-fails-an-updated-review-of-the-evidence>.

20. Raising the Minimum Age for Prosecuting Children. URL: <https://www.njjn.org/our-work/raising-the-minimum-age-for-prosecuting-children>.

21. Children's human rights. *Amnesty International*. URL: <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/child-rights>.

22. US States Fail to Protect Children's Rights. URL: <https://www.hrw.org/news/2022/09/13/us-states-fail-protect-childrens-rights>

23. Easy Access to Juvenile Populations: 1990–2020. URL: https://www.ojjdp.gov/ojstatbb/ezapop/asp/comparison_selection.asp.

24. Supporting the youngest children in the youth justice system: what works to reduce offending and improve outcomes? 2022. URL: https://www.local.gov.uk/publications/supporting-youngest-children-youth-justice-system-what-works-reduce-offending-and?gad_source=1&gclid=CjwKCAiA0bWvBhBjEiwAtEsoW2H0-8qk3Ieda1yb6nQc0q65ZAnjVkcCdeYQXN0t2CboQnT99N1yOBoCd40QAvD_BwE

25. Youth Justice & Policing. URL: <https://www.niccy.org/hubs/youth-justice>.

26. Children and Young People's Strategy 2020–2030. Department of Education. URL: <https://www.education-ni.gov.uk/publications/children-and-young-peoples-strategy-2020-2030>.

27. Children's Services Cooperation Act (Northern Ireland) 2015. URL: <https://www.legislation.gov.uk/niu/2015/10/contents/enacted>.

28. Children's human rights. Nidirect/Tedireach. URL: <https://www.nidirect.gov.uk/articles/childrens-human-rights>.

29. Over the last year we have undertaken a major new research study into the youth criminal justice system across the four nations of the UK. URL: <https://www.unicef.org.uk/youth-justice-in-the-uk-a-rights-based-analysis>.

30. Дубіна О.М. Правові механізми захисту прав неповнолітніх у провадженні у справах про адміністративні правопорушення: дис. ... д. філософ: 081. Національна академія внутрішніх справ, Київ 2024, 319 с. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/items/3d6a0896-e508-402c-a800-a10e452bf888>

Анотація

Дубіна О. М., Співак М. В. Права неповнолітніх та реформа системи ювенальної юстиції: досвід США та Сполученого Королівства Велика Британія. – Стаття.

У статті показаний досвід США та Сполученого Королівства Велика Британія у закріпленні прав неповнолітніх і визначенні найкращих практик ювенальної юстиції. Зазначається, що актуальність піднятих у статті питань обумовлюється наслідково-логічними процесами викликаними військовою агресією проти України. На основі офіційних даних зроблене припущення про стрімкі коливання статистичних показників вчинених правопорушень серед неповнолітніх у США, Великій Британії та Україні (у тому числі у повоєнні роки).

Аналізуються історичні, соціальні, правові і організаційні передумови розвитку системи органів, що розглядають справи про правопорушення, вчинені неповнолітніми. Показана статистика правопорушень вчинених неповнолітніми. Зазначається, що в основі статистичних даних США та Великої Британії покладено поділ за віком, статтю, національністю, статусом неповнолітнього.

Наголошується на тому, що вікові особливості неповнолітніх вимагають їх правової захищеності. Наводяться основні права які має неповнолітній правопорушник. Проаналізовано нормативно-правову базу та сучасні тенденції політики ювенальної юстиції США та Великої Британії. Доведено, що законодавство цих країн є більш суворим, передбачає заборони і обмеження для неповнолітніх. Констатується, що досвід США та Великої Британії не зовсім відповідає узятим Україною зобов'язанням визначеним у Конвенції про права дитини (1989 року).

Зроблений висновок, що ювенальну юстицію в Україні треба розглядати не тільки через призму кримінального права або системи особливого судочинства у справах про правопорушення неповнолітніх, а і через систему норм і інститутів, пов'язаних з дитиною як суб'єктом правопорушень, незалежно від віку або категорій правопорушень. Правові та соціальні засади ювенальної юстиції завжди повинні взаємодіяти і складати механізм захисту прав дитини. Цей механізм слід розуміти як систему соціальних та правових інструментів які гарантують забезпечення прав неповнолітньому.

Ключові слова: ювенальна юстиція, права дітей, неповнолітні, адміністративні правопорушення, кримінальні проступки.

Summary

Dubina O. M., Spivak M. V. Juvenile rights and juvenile justice reform: experiences from the United States and the United Kingdom. – Article.

The article shows the experience of the United States and the United Kingdom of Great Britain in establishing the rights of minors and determining the best practices of juvenile justice. It is noted that the relevance of the issues raised in the article is determined by consequential and logical processes caused by military aggression against Ukraine. On the basis of official data, an assumption is made about the rapid fluctuations of statistical indicators of crimes committed among minors in the USA, Great Britain and Ukraine (including in the post-war years).

The historical, social, legal and organizational prerequisites for the development of the system of bodies considering cases of offenses committed by minors are analyzed. Statistics of offenses committed by minors are shown. It is noted that the statistical data of the USA and Great Britain are based on the division by age, gender, nationality, and the status of a minor.

It is emphasized that the age characteristics of minors require their legal protection. The main rights of a minor offender are given. The legal framework and modern trends of the juvenile justice policy of the USA and Great Britain are analyzed. It has been proven that the legislation of these countries is more strict, provides prohibitions and restrictions for minors. It is noted that the experience of the USA and Great Britain does not fully correspond to the obligations undertaken by Ukraine defined in the Convention on the rights of the child (1989).

It was concluded that juvenile justice in Ukraine should be considered not only through the prism of criminal law or the system of special justice in cases of juvenile delinquency, but also through the system of norms and institutions related to the child as a subject of delinquency, regardless of age or categories of delinquency. The legal and social foundations of juvenile justice must always interact and constitute a mechanism for protecting the rights of the child. This mechanism should be understood as a system of social and legal instruments that guarantee the provision of rights to minors.

Key words: juvenile justice, children's rights, minors, administrative offenses, criminal misdemeanors.